

Investigating the mediating role of communication beliefs in the relationship between marital expectations and the quality of marital life in military families

SeyedehMones Hosseini ¹ | sajjad Bagheri ² | Zahra Sarmast Shoshtari ³ | Ali Ghorban nezaad ⁴

Research Paper

Received:
26 February 2023
Accepted:
31 May 2023
P.P: 173-188

ISSN: 2588-5162
E-ISSN: 2645-517x

Abstract

The purpose of this study was to investigate the mediating role of communication beliefs in the relationship between marital expectations and the quality of marital life in military families. The method of correlational research was path analysis. The research population was the military households of Tehran in 1401, from which 204 people were selected by purposive sampling. The tools of the present research were the Marital Expectations Questionnaire of Omdered et al. (2017), the Marital Quality Questionnaire of Busby, Karan, Larsen, and Christensen (2005) and Idelsen and Epstein's Irrational Beliefs in Marital Life (1981). The results of the data analysis show The direct effect of marital expectations ($\beta=-0.41$) and communication beliefs ($\beta=-0.36$) on quality of life was confirmed ($P<0.05$) and marital expectations on communication beliefs ($\beta=1.05$) directly ($P<0.05$). Also, the indirect effect of marital expectations ($\beta=-0.38$) on the quality of married life of military couples is significant at the level of 0.05. Therefore, the results of the research indicate the favorable fit of the path analysis model of the mediating role of beliefs. There is a relationship between marital expectations and the quality of marital life in military families.

Keywords: Marital life quality communication beliefs marital expectations military families.

DOR: 20.1001.1.25885162.1402.14.2.9.6

1. Ph.D. in Psychology, Islamic Azad University, Gachsaran Branch Azad University, Gachsaran, Iran.
2. Corresponding Author: School Counseling Department, Faculty of Educational Psychology, Shahid Rajaei University, Tehran, Iran. Sajjad6814@gmail.com
3. Master of Counseling, Faculty of Educational Psychology, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.
4. Master of Counseling, Faculty of Educational Psychology, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.

بررسی نقش میانجی‌گری باورهای ارتباطی در رابطه بین انتظارات زناشویی با کیفیت زندگی زناشویی در خانواده‌های نظامی

سیده مونس حسینی^۱ | سجاد باقری^۲ | زهرا سرمست شوشتری^۳ | علی قربان نژاد^۴

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش میانجی‌گری باورهای ارتباطی در رابطه بین انتظارات زناشویی با کیفیت زندگی زناشویی در خانواده‌های نظامی بود. روش پژوهش همبستگی از نوع تحلیل مسیر بود. جامعه پژوهش خانوارهای نظامی شهر تهران در سال ۱۴۰۱ بود که از بین آنها ۲۰۴ نفر با روش نمونه‌گیری در هدفمند انتخاب شدند. ابزار پژوهش حاضر را پرسشنامه انتظارات زناشویی امیدوار و همکاران (۱۳۸۷)، پرسشنامه کیفیت زناشویی باسبی، کران، لارسن و کریستنسن (۲۰۰۵) و باورهای غیرمنطقی در زندگی زناشویی ایدلسن و اپستین (۱۹۸۱) تشکیل دادند. در این پژوهش به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش مدل معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج حاصل از تحلیل داده‌هایشان می‌دهد اثر مستقیم انتظارات زناشویی ($\beta = -0.41$) و باورهای ارتباطی ($\beta = -0.36$) بر کیفیت زندگی مورد تأیید قرار گرفت ($P > 0.05$) و انتظارات زناشویی بر باورهای ارتباطی ($\beta = 1.05$) اثر مستقیم دارند ($P > 0.05$). همچنین اثر غیرمستقیم انتظارات زناشویی ($\beta = -0.38$) بر کیفیت زندگی زناشویی زوجین نظامی در سطح 0.05 معنی‌دار است؛ بنابراین نتایج پژوهش حاکی از برآزش مطلوب مدل تحلیل مسیر نقش میانجی‌گری باورهای ارتباطی در رابطه بین انتظارات زناشویی با کیفیت زندگی زناشویی در خانواده‌های نظامی است. توجه به باورهای ارتباطی زوجین می‌تواند به تعدیل انتظارات و نهایتاً بهبود کیفیت زندگی زناشویی در خانواده‌های نظامی کمک کند.

کلیدواژه‌ها: کیفیت زناشویی، باورهای ارتباطی، انتظارات زناشویی، خانواده‌های نظامی.

۵۴

سال چهاردهم
تابستان ۱۴۰۲

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۱۲/۰۷

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۳/۱۰

صص: ۱۷۳-۱۸۸

شاپا چاپ: ۰۱۶۷-۰۵۸۸
الکترونیکی: ۰۱۷-۰۵۱۷-۲۶۴۵

DOR: 20.1001.1.25885162.1402.14.2.9.6

۱. دکتری روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشگاه آزاد واحد گچساران، گچساران، ایران.

۲. نویسنده مسئول: گروه مشاوره مدرسه، دانشکده علوم تربیتی روانشناسی، دانشگاه شهید رجایی، تهران، ایران. Sajjad6814@gmail.com

۳. کارشناسی ارشد مشاوره، دانشکده علوم تربیتی روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.

۴. کارشناسی ارشد مشاوره، دانشکده علوم تربیتی روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.

مقدمه و بیان مسئله

داشتن یک ازدواج سالم می‌تواند سلامت و بهزیستی کلی و همچنین رضایت شغلی را بهبود بخشد و به آمادگی مأموریت در بین افراد نظامی کمک کند (روبلز و همکاران^۱، ۲۰۱۴). با این حال، حفظ ساختار خانواده پس از ازدواج، ممکن است برای زوج‌های نظامی چالش برانگیز باشد؛ زیرا آنها با طیفی از عوامل استرس‌زا از جدایی‌های مربوط به اعزام و آموزش گرفته تا جابه‌جایی‌های مکرر و ساعات کاری غیرقابل پیش‌بینی مواجه هستند (فلیگر^۲ و همکاران، ۲۰۱۸). این عوامل استرس‌زای زندگی نظامی ممکن است سهم بزرگی در میزان کیفیت زندگی زناشویی در میان پرسنل نظامی داشته باشند (بوشاتز^۳، ۲۰۱۹). برای مقایسه کلی، نرخ کلی طلاق زوجین نظامی در سال ۲۰۱۶ در ایالات متحده ۳/۲٪ بود (بوشاتز، ۲۰۱۹)؛ بنابراین این احتمال وجود دارد که زوج‌های نظامی در مواجهه با چالش‌های زندگی نظامی آسیب‌پذیرتر از سایرین باشند.

کیفیت زندگی زناشویی^۴ محصول تعاملات زناشویی است و این تعاملات به ویژگی‌های هر یک از همسران بستگی دارد. کیفیت روابط زناشویی نقش اساسی در ارزیابی کیفیت کلی ارتباطات خانوادگی دارد. این سازه مفهومی چندبعدی است و شامل ابعاد گوناگون ارتباط زوجین مانند سازگاری، رضایت، شادمانی، انسجام و تعهد می‌شود (داوی^۵ و همکاران، ۲۰۱۹). کیفیت زندگی زناشویی در ابعاد جسمانی (حرکت، فعالیت‌های بدنی، توانایی انجام کارها و مسئولیت خانوادگی)، اجتماعی (فعالیت‌های اجتماعی، مفیدبودن و تصویر بدنی) و روانی (رضایت از زندگی، و حمایت اجتماعی) تعریف شده است (یوستانداگ و زنسیرچی^۶، ۲۰۱۵). رابلس و همکاران (۲۰۱۴) در بررسی فراتحلیلی نشان دادند که کیفیت زندگی زناشویی با افزایش سلامتی و امید به زندگی همراه است. ویژگی شخصیتی مانند روان‌رنجوری یا تفاوت در یک باور مانند "همه شوهران باید سرپرست خانوار باشند" ممکن است بر زندگی زناشویی تأثیر بگذارد (بیم، مارکوس، تورخیمر و امری^۷، ۲۰۱۸). امروزه در حوزه ازدواج، به انتظارات زناشویی، باورهای

1. Robles, T et al
2. Pflieger, J
3. Bushatz, A
4. marital quality
5. Dewi, E
6. Üstündağ, S & Zencirci, A
7. Beam, C. R., Marcus, K., Turkheimer, E., & Emery, R

ارتباطی، ادراکات و نگرش به ازدواج به عنوان پدیده‌ای شناختی و ذهنی توجه ویژه‌ای می‌شود؛ به دلیل این که تحریف این باورها می‌تواند به آشفتگی در زندگی و کیفیت زندگی زناشویی منجر گردد.

یکی از عواملی که می‌تواند بر کیفیت زندگی زوجین نقش داشته باشد، انتظارات زناشویی^۱ زوجین است. افراد اغلب انتظاراتی از رابطه مطلوب زناشویی خود در آینده دارند. انتظارات زناشویی باورهایی است که یک فرد در مورد اینکه روابط زناشویی باید چگونه باشد (جانسون^۲، ۲۰۱۵) دارند. انتظارات زناشویی پیش فرض‌هایی در مورد اینکه چه رفتارهایی باید یا نباید در زندگی زناشویی انجام شود، هستند. آنها شامل باورهایی در مورد میزان اشتراک همسران در ارزش‌ها، مدت زمانی که زوج‌ها باید با هم بگذرانند، اختلاف نظرها چگونه باید رسیدگی شود و هر تعداد دیگری از مسائلی که فرد معتقد است بعد از ازدواج مهم است (جانسون، ۲۰۱۵). پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهند انتظارات زوجین از همسر خود نقش مهمی در رضایت از زندگی زناشویی، کیفیت زندگی زناشویی و میزان آسیب‌های خانواده از جمله طلاق دارد؛ از جمله رشید، عمر و فهد^۳ (۲۰۲۰) نشان دادند طلاق عاطفی را می‌توان از طریق خودکارآمدی و انتظارات زناشویی بالا پیش‌بینی کرد. همچنین بخشوده، بهرامی احسان و رضازاده (۱۳۹۳) نشان دادند که سطح انتظارات زناشویی و روابط سالم بین زوجین می‌توانند بر روی رضایت زوجین از زندگی‌شان و کیفیت بالاتر سلامت جسمی و روانی آنها تأثیرگذار باشد؛ بنابراین شناخت نوع و سطح انتظارات زوجین در ابعاد گوناگون از هم پژوهشگران را در فهم گرایش‌های ذهنی و ترجیحات ارتباطی زنان، نحوه تعاملات درون خانواده، نحوه نگرش آنها به ازدواج و نیز انواع آسیب‌های خانواده یاری می‌رساند.

یکی از متغیرهایی که احتمال می‌رود بین انتظارات زناشویی و کیفیت زندگی زناشویی نقش ایفا کند، باورهای ارتباطی است. باورهای ارتباطی^۴ از جمله پدیده‌های شناختی مهم هم برای شروع رابطه و هم برای تداوم رابطه هستند. ایدلسون و اپشتین^۵ (۱۹۸۲)؛ نقل از گوندوخلو، یاووزر و

1. Marital Expectations
2. Johnson, D
3. Rasheed, A, Amr, A & Fahad, N
4. Relationship Beliefs
5. Eidelson RJ, Epstein N

کاراتاش^۱، ۲۰۱۸) بر نقش باورهای ارتباطی ناکارآمد بر کیفیت زندگی زناشویی تأکید می‌کنند و معتقدند که این باورها تخریب‌کننده هستند. باورهای رابطه‌نوعی ساختار دانش، طرح‌واره یا قضاوت است که به تمام جنبه‌های روابط نزدیک صمیمی مربوط می‌شود. باورها نیز اغلب به‌عنوان اجزای سازه‌های عاطفی مانند احساسات یا نگرش‌ها در نظر گرفته می‌شوند. به‌عنوان مثال، شواهد خوبی وجود دارد که احساسات در روابط نزدیک با ساختارهای دانش پیچیده‌ای که شامل باورهای مربوط به سیر معمولی یک هیجان از جمله رویدادهای برانگیخته، علائم فیزیولوژیکی، تمایلات مرتبط و پیامدهای آن است، ارتباط نزدیکی دارد (کاردان - صورتی^۲ و همکاران، ۲۰۱۸). باورهای ارتباطی یک موضوع عمده در تجزیه و تحلیل شناخت اجتماعی و فرایندهای ارتباطی هستند. این مؤلفه شناختی باورهایی در مورد ارتباط را شامل می‌گردد که می‌تواند کارآمد یا ناکارآمد باشد. اگر باورهای افراد واقع‌گرایانه و منطقی باشد رابطه پیشرفت می‌کند (نقل از گوندوغللو، یاوزر و کاراتاش، ۲۰۱۸). توزگل داست و آرش^۳ (۲۰۲۱) طی پژوهشی نشان دادند که باورهای رابطه نزدیک و «آرمان‌گرایی رمانتیک» به طور قابل توجهی کیفیت رابطه را پیش‌بینی می‌کند. «ما باید همه نیازهای یکدیگر را برآورده کنیم» به طور قابل توجهی تعارض را پیش‌بینی می‌کند و «ما باید همه چیز را با هم انجام دهیم»، «ما باید بتوانیم یکدیگر را تغییر دهیم» و «ایده آلیسم رمانتیک» به طور قابل توجهی عمق رابطه را پیش‌بینی می‌کند. مطالعات انجام شده در مورد باورهای ارتباطی زوج در طول مأموریت و تأثیر بر رضایت زوجین نشان داده‌اند که باورهای کارآمد (مگوایر^۴ و همکاران، ۲۰۱۳)، کیفیت زندگی زناشویی را افزایش داده (آندرس^۵، ۲۰۱۴) و انتظارات غیرمنطقی را از زندگی زناشویی کاهش می‌دهد (روزتو^۶، ۲۰۱۳). لیزا^۷ و همکاران (۲۰۱۵) در تحقیقی نشان دادند که میزان افسردگی در زنانی که همسرانشان نظامی هستند در مقایسه با همسران غیرنظامی بیشتر است و زمانی که زوجین تجارب دردناک را تجربه می‌کنند، کیفیت زندگی زناشویی آنها کاهش می‌یابد. پژوهش‌ها همچنین نشان داده است که بین باورهای ارتباطی با تعهد و صمیمیت زناشویی ارتباط مستقیم وجود دارد (دیو

1. Gündoğdu R, Yavuzer Y, Karataş Z
2. Kardan-Souraki
3. Tuzgöl Dost, M., & Aras, S
4. Maguire, K
5. Andres, M
6. Rossetto, K
7. Lisa

جکسون^۱، ۲۰۱۸). کلاید، هاوکینز و ویلوگابی^۲ (۲۰۲۰) دریافتند که تعهد بین زوج‌ها می‌تواند بر واکنش نسبت به خطاها و باورهای اشتباه آنها نسبت به یکدیگر تأثیر بگذارد و موجب تعاملاتی سازنده یا مخرب بین آن دو شود.

باین‌حال، شواهد موجود، نشان می‌دهد که وضعیت نظامی، چالش‌ها و معایب بالقوه‌ای را به همراه دارد. برای مثال، اگرچه خانواده‌های نظامی ممکن است عموماً از زندگی نظامی راضی باشند، اما رضایت شغلی کمتری نسبت به غیرنظامیان و دشواری بیشتری در ایجاد تعادل بین کار و زندگی خانوادگی گزارش می‌کنند (هافمن و همکاران^۳، ۲۰۱۸). زوج‌ها در معرض خطر بالای کیفیت زناشویی ضعیف و بی‌ثباتی بیشتر در روابط هستند. همسران نسبت به شوهران از ازدواج خود رضایت کمتری دارند، اگرچه شوهران همچنان از سطح همراهی و صمیمیت در روابط خود ابراز نارضایتی می‌کنند و در مجموع، زوج‌ها از زمان در دسترس خانواده کمتر راضی به نظر می‌رسند (هافمن و همکاران، ۲۰۱۶). با توجه به مطالب گفته شده در بالا و اهمیت نقش نیروهای نظامی به عنوان حافظ امنیت و برقرارکننده نظم در کشور و تأثیراتی که زندگی خصوصی این افراد بر عملکرد و کیفیت کاری آنها می‌گذارد و در ایران پژوهشی در رابطه با کیفیت زندگی زناشویی، انتظارات و باورهای ارتباطی پرسنل نیروی نظامی صورت نگرفته است؛ لذا پژوهش حاضر بررسی نقش میانجی‌گری باورهای ارتباطی در رابطه بین انتظارات زناشویی و کیفیت زندگی زناشویی خانواده نظامی است.

روش

روش پژوهش حاضر، از نوع هدف کاربردی و از نوع راهبرد تحقیق، کمی از نوع همبستگی بود. جامعه مورد پژوهش خانوارهای نظامی شهر تهران در سال ۱۴۰۱ تشکیل دادند که از این جامعه ۲۰۴ خانواده که یا مرد و یا زن دارای یکی از شغل‌های مرتبط با امور نظامی باشند به عنوان نمونه انتخاب شدند. نمونه‌گیری در این پژوهش به روش غیرتصادفی هدفمند صورت گرفت. در این پژوهش پس از جلب رضایت آزمونی‌ها و بررسی اولیه وضعیت روان‌شناختی آنان،

1. Dew J., & Jackson
2. Clyde, T. L., Hawkins, A. J., & Willoughby
3. Huffman, A et al

پرسشنامه‌های پژوهش توزیع و سپس جمع‌آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. معیارهای ورود به پژوهش و پاسخگویی به ابزار رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان در پژوهش و نداشتن سابقه اختلالات روانی مزمن و عدم استفاده از داروهای روانپزشکی بود. همچنین به شرکت‌کنندگان در تحقیق، اطمینان کامل داده شد که اطلاعات پرسشنامه‌ها به طور محرمانه نزد محقق خواهد بود.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه باورهای ارتباطی: این پرسشنامه به منظور اندازه‌گیری باورهای غیرمنطقی در زندگی زناشویی توسط ایدلسن و اپستین^۱ (۱۹۸۱) ساخته شده و توسط پور اعتماد و مظاهری (۱۳۸۰) به فارسی ترجمه شد. این پرسشنامه دارای ۴۰ سؤال است که هر سؤال در طیف لیکرت به صورت ۶ گزینه‌ای از ۰ (کاملاً غلط) تا ۵ (کاملاً درست) پاسخ داده می‌شود و برای نمره‌گذاری همه نمره‌ها با هم جمع می‌شود و نمره به دست آمده نمره باورهای ارتباطی فرد را تشکیل می‌دهد. این پرسشنامه دارای پنج خرده آزمون است که عبارت‌اند از: باور به تخریب‌کنندگی مخالف (شامل تفسیر منفی از اختلاف نظرها)، باور به تغییرناپذیری همسر، ذهن‌خوانی (انتظار این که بدون بیان و اظهار نظر کردن، فرد احساسات، افکار و نیازهای همسر را بفهمد)، کمال‌گرایی جنسی (انتظار از همسر در ایجاد رابطه کامل جنسی در هر شرایطی) و باور در مورد تفاوت‌های جنسی که شامل انتظار یکسان از زن و مرد بدون در نظر گرفتن تفاوت‌های شناختی و فیزیولوژیکی و تفاوت‌های مادرزادی آنها می‌شود. همسانی درونی آن در پژوهش‌های متعددی مورد بررسی قرار گرفته است از جمله الیری (۱۹۸۷) و همسانی درونی آن را ۰/۷۲ تا ۰/۸۱ گزارش کرده است (نقل از حیدری، ۱۳۸۴).

مقیاس کیفیت زناشویی: مقیاس کیفیت زناشویی (RDAS) توسط باسی، کران، لارسن و کریستنسن^۲ در سال ۲۰۰۵ تدوین شده است که به برای سنجش میزان کیفیت روابط زناشویی به کار می‌رود. فرم اصلی این مقیاس ۳۲ سؤال دارد که توسط اسپینر و بر اساس نظریه لیوایز و اسپینر در مورد کیفیت زناشویی ساخته شده است (به نقل از هولیست، کودی و میلر، ۲۰۰۵). این

1. Epstein & Eidelson
2. Busby, D. M., Crane, D. R., Larson, J. H., & Christensen

پرسشنامه شامل ۱۴ گویه و ۳ خرده مقیاس توافق (۶ سؤال)، رضایت (۵ سؤال) و انسجام (۳ سؤال) است که در مجموع نمره کیفیت زناشویی را نشان می‌دهند و نمرات بالا نشان‌دهنده کیفیت زناشویی بالاتر است. نمره گذاری پرسشنامه به صورت طیف لیکرت ۶ نقطه‌ای (همیشه اختلاف داریم = ۰ و توافق دائم داریم = ۵) می‌باشد. هولیست، کودی و میلر^۱ (۲۰۰۵) پایایی این پرسشنامه را با آلفای کرونباخ برای سه خرده مقیاس توافق، رضایت، انسجام به ترتیب از ۰/۷۹، ۰/۸۰ و ۰/۹۰ گزارش کردند. در پژوهش یوسفی (۱۳۹۰)، ضرایب آلفای کرونباخ برای سه خرده مقیاس توافق، رضایت، انسجام به ترتیب از ۰/۸۲، ۰/۸۳ و ۰/۸۶ گزارش کردند. همچنین ضرایب روایی همگرایی عامل‌های پرسشنامه کیفیت زناشویی با پرسشنامه‌های ملاک را برای بعد رضایتمندی ۰/۳۹، همبستگی ۰/۳۶ و توافق دونفری ۰/۳۳ گزارش کردند.

پرسشنامه انتظارات زناشویی امیدوار و همکاران (۱۳۸۷): این پرسشنامه شامل ۳۲

سؤال و دارای طیف لیکرت همیشه تا اصلاً است. این پرسشنامه دارای سه خرده مقیاس می‌باشد که عبارت‌اند از ۱- انتظار از همسر به‌عنوان دوست و حامی؛ ۲- انتظار از زندگی زناشویی و ۳- انتظار از یک رابطه ایده‌آل. حداقل نمره پرسشنامه ۰ و حداکثر ۱۲۸ است. به‌منظور تعیین روایی پرسشنامه انتظارات زناشویی از دو شیوه تعیین سازه‌های بنیادی و همبستگی درونی خرده مقیاس‌ها با نمره کل استفاده شد. برای بررسی روایی محتوایی، پرسشنامه در اختیار پنج تن متخصص در مشاوره در دانشکده علوم تربیتی دانشگاه اصفهان قرار گرفته است و آنان روی روایی پرسشنامه را تأیید کردند. ضریب اعتبار آزمون با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۰ گزارش شده است. برای تعیین سازه‌ها و عوامل بنیادی پرسشنامه از تحلیل عاملی به شیوه واریمکس و با چرخش متمایل استفاده شد. در تحلیل عاملی مرتبه اول طبق حالت چرخش هشت عامل بنیادی به دست آمد که ۶۴/۳۰ درصد از کل واریانس پرسشنامه را در بر گرفت؛ اما با توجه به تعداد زیاد پرسشنامه و همچنین تعداد نامتجانس سؤالات هر عامل، تحلیل عاملی مرتبه دوم نیز صورت گرفت. این تحلیل عاملی بر اساس نمرات عامل رگرسیونی مرتبه اول صورت گرفت. در نهایت سه عامل را بر اساس ۳۷/۵ درصد واریانس‌های مجموع هشت عامل اول معرفی کرد.

1. Hollist, Cody.S, Miller Richard. B

یافته‌ها

جدول ۱. بررسی اطلاعات جمعیت شناختی نمونه پژوهش

درصد	تعداد	متغیر		درصد	تعداد		متغیر جمعیت‌شناسی
		۱ الی ۱۰	سابقه		۲۵ الی ۳۰	رنج سنی	
۴۷/۵۵	۹۷	۱ الی ۱۰	سابقه	۲۱/۵۶	۴۴	۲۵ الی ۳۰	رنج سنی
۲۸/۹۲	۵۹	۱۱ الی ۲۰		۲۵/۹۸	۵۳	۳۰ الی ۳۵	
۲۳/۵۲	۴۸	۲۰ الی ۳۰		۱۵/۱۹	۳۱	۳۵ الی ۴۰	
۲۰/۰۹	۴۱	فوق دیپلم	۱۳/۷۲	۲۸	۴۰ الی ۴۵		
۶۰/۲۹	۱۲۳	لیسانس	تحصیلات	۹/۳۱	۱۹	۴۵ الی ۵۰	
۱۶/۱۷	۳۳	فوق لیسانس به بالا		۸/۳۳	۱۷	۵۰ الی ۵۵	
۳/۴۳	۷	دکتر		۵/۸۸	۱۲	۵۵ الی ۶۰	

به منظور بررسی رابطه متغیرهای پژوهش، ابتدا از روش همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول ۱. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳
انتظارات زناشویی	۸۹/۱۴	۸/۵۱	۱		
باورهای ارتباطی	۱۷۶/۳۳	۱۱/۴۹	۰/۷۴**	۱	
کیفیت زندگی	۱۱۸/۸۰	۹/۷۳	-۰/۵۹	-۰/۶۷**	۱
			**P < ۰/۰۱		
			*P < ۰/۰۵		

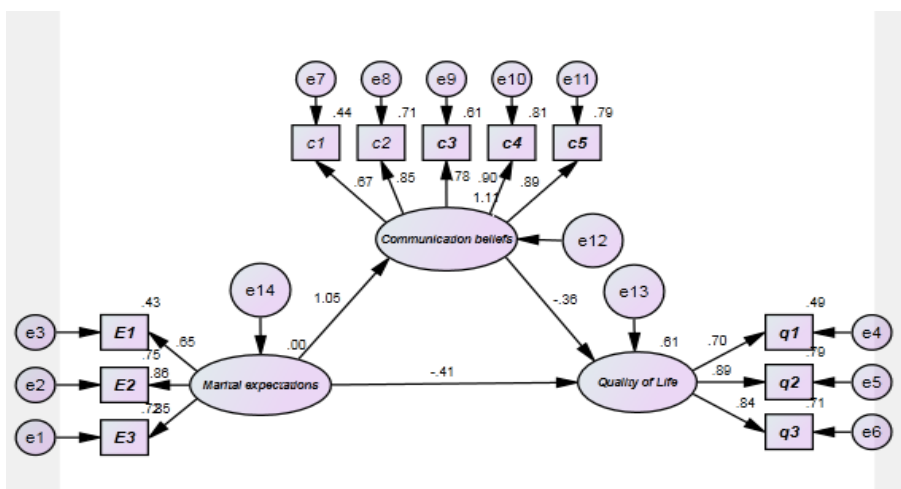
چنان‌که مشاهده می‌شود بین انتظارات زناشویی ($r = -0/59$ ، $p > 0/01$) و باورهای ارتباطی ($r = -0/67$ ، $p > 0/01$) با کیفیت زندگی رابطه منفی و معنی‌دار وجود دارد، اما بین سبک مقابله انتظارات زناشویی ($r = 0/74$ ، $p < 0/01$) با باورهای ارتباطی رابطه مثبت و معنی‌دار است. جهت بررسی برازندگی مدل از شاخص‌های کیفیت زندگی استفاده شده است. به‌طور کلی از میان مشخصه‌های برازندگی متنوعی که وجود دارد، در این پژوهش شاخص‌های برازش χ^2/df ، $RMSEA$ ، CFI ، GFI و $AGFI$ گزارش می‌شود. در جدول زیر مشخصه‌های برازندگی مدل پیش‌بینی کیفیت زندگی ارائه شده است.

1. Comparative Fit Index

جدول ۲. مشخصه‌های نکویی برازندگی مدل پیش‌بینی کیفیت زندگی

مشخصه	برآورد	مشخصه
نسبت مجذور کای	χ^2	۱۱۸/۴۹
درجه آزادی	Df	۴۱
نسبت مجذور کای به درجه آزادی	(χ^2/df)	۲/۸۹
شاخص برازندگی تطبیقی	(CFI)	۰/۹۹
شاخص نکویی برازش	(GFI)	۰/۹۸
شاخص تعدیل شده نکویی برازش	(AGFI)	۰/۹۹
جذر برآورد واریانس خطای تقریب	(RMSEA)	۰/۰۶

باتوجه به مشخصه‌های نکویی برازش که در جدول ۲ گزارش شده برازش مدل پیش‌بینی کیفیت زندگی زناشویی در سطح نسبتاً مطلوبی می‌باشد. در ادامه نمودار مسیر مدل برازش شده همراه با پارامترهای برآورد شده (مقادیر استاندارد) ارائه شده است.

شکل ۱. ضرایب استاندارد مدل مفهومی پژوهش

جدول ۳. اثرات مستقیم متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	B	β	SD	T	P
انتظارات زناشویی بر کیفیت زندگی	-۰/۱۶	-۰/۴۱	۰/۰۶	-۲/۴۲	۰/۰۱
انتظارات زناشویی بر باورهای ارتباطی	۱/۰۶	۱/۰۵	۰/۰۸	۱۲/۱۳	۰/۰۰۱
باورهای ارتباطی بر کیفیت زندگی	-۰/۱۵	-۰/۳۶	۰/۰۷	-۲/۰۵	۰/۰۴

جهت بررسی معناداری مدل پژوهش از آزمون تحلیل مسیر استفاده شد. همان‌طور که ضرایب β نشان می‌دهد اثر مستقیم انتظارات زناشویی ($\beta = -0/41$) و باورهای ارتباطی ($\beta = -0/36$) بر کیفیت زندگی مورد تأیید قرار گرفت ($P < 0/05$). انتظارات زناشویی بر باورهای ارتباطی ($\beta = 1/05$) اثر مستقیم دارند ($P < 0/05$).

در ادامه جدول ۴ به بحث و بررسی پیرامون رد یا تأیید فرضیه‌های مرتبط با اثرات غیرمستقیم متغیرها بر یکدیگر می‌پردازد به منظور بررسی سهم واسطه‌گری باورهای ارتباطی بین انتظارات زناشویی و کیفیت زندگی زناشویی زوجین نظامی، از دستور بوت‌استرپ استفاده شد که نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که اثر غیرمستقیم انتظارات زناشویی بر کیفیت زندگی زناشویی زوجین نظامی در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار است.

جدول ۴. برآورد مسیرهای غیرمستقیم موجود در مدل با استفاده از بوت‌استرپ

معناداری	حد پائین	حد بالا	مقدار برآورد	مسیر		
				متغیر پیش‌بین	متغیر واسطه	متغیر ملاک
۰/۰۰۱	-۰/۰۶۹	-۰/۰۰۲	-۰/۳۸	انتظارات زناشویی	باورهای ارتباطی	کیفیت زندگی

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش میانجی باورهای ارتباطی در رابطه بین انتظارات زناشویی و کیفیت زندگی زناشویی زوجین نظامی بود. یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر نشان داد که انتظارات زناشویی بر کیفیت زندگی زناشویی اثر منفی و مستقیم دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های بخشوده، بهرامی احسان و رضازاده (۱۳۹۳) همسو است که نشان دادند شواهد نشان می‌دهد که وقتی افراد انتظارات انعطاف‌ناپذیری از خود و دیگران دارند، احتمال استرس، تعارض و

پرخاشگری افزایش می‌یابد (باگر و گازماریان^۱، ۲۰۱۵) و بر کیفیت زندگی زناشویی تأثیر می‌گذارد؛ زمانی که زوجین نتوانند انتظارات و آرزوهای خود را برآورده کنند، احساسی از خشم و تنفر تدریجی در روابط میان آنان پدید می‌آید که کیفیت زندگی زناشویی آنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. برآورده نشدن انتظارات زوجین از جمله در مسائل جنسی، عاطفی و روانی یکی از مهم‌ترین دلایل مشکلات خانوادگی و نارضایتی در میان زوجین جوان می‌باشد. لذا در جوامع نظامی بنا بر وضعیت شغلی حساس و پر استرس و مأموریت‌های حساس این گروه از افراد، تعارضات و انتظارات متفاوتی ممکن است در زوجین ایجاد شود. کیفیت رابطه زناشویی را با مشکل مواجه خواهد کرد. بنا به تفسیر رویکرد آدلری، انتظارات اهداف غایی و خیالی هستند که رفتار را جهت می‌دهند و در صورت عدم هم‌راستایی رفتار با این انتظارات، افراد تعارض را تجربه می‌کنند. لذا رفتارهای مفید و سازنده اگر در راستای انتظارات و اهداف خیالی ترسیم شده نباشند، لزوماً کیفیت از رابطه را به همراه نخواهند داشت. بنابراین همانگونه که لوسکو کو و والزر^۲ (۲۰۱۳) عنوان می‌کند نگرش‌ها و انتظارات پیش‌بینی‌کننده مهم کیفیت زناشویی هستند. عدم توجه به اصلاح و تعدیل انتظارات زناشویی می‌تواند کیفیت زندگی زناشویی زوجین نظامی را با مخاطره مواجه کند. بنابراین با توجه به تأکید رویکرد آدلری و همچنین تأکید رویکرد‌های انسان‌گرا بر اهمیت همخوانی خواست‌ها و انتظارات با رفتار، به نظر منطقی می‌رسد که انتظارات زناشویی نقش مهمی در کیفیت زندگی زناشویی ایفا کند.

یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر نشان داد که باورهای ارتباطی غیرمنطقی بر کیفیت زندگی زناشویی اثر منفی و مستقیم دارد. این یافته با نتایج توزگل داست و آرش^۳ (۲۰۲۱) همسو است. آنها طی پژوهشی نشان دادند که باورهای رابطه به طور قابل توجهی کیفیت رابطه را پیش‌بینی می‌کند. نتایج پژوهش امی^۴ و همکاران (۲۰۱۲) نشان داد که بیشتر همسران در برقراری و حفظ روابط دوستانه و صمیمی با همدیگر مشکل دارند به دلیل این که انتظار دارند از ازدواج به گونه کلی و از همسران به گونه اختصاصی منافی به دست آورند. در تبیین این یافته می‌توان گفت با توجه به نظریه عقلانی - هیجانی رفتاری آلپس، باورهای ارتباطی غیرمنطقی اساس بیولوژیکی

1. Baugher, A. R., & Gazmararian, J

2. Loscocco, K., & Walzer, S

3. Tuzgöl Dost, M., & Aras, S

4. Amy, D

قوی‌تری دارند که داشتن این باورهای غیرمنطقی به مشکلات روانی بیشتر و اختلال در روابط زناشویی منجر می‌شود، درحالی‌که باورهای منطقی نقش ویژه‌ای در موفقیت افراد دارد. به باور آلیس^۱ (۲۰۰۳) هیچ رویدادی ذاتاً نمی‌تواند در انسان آشفتگی روانی ایجاد کند؛ زیرا تمام محرک‌ها و رویدادها در ذهن معنا و تفسیر می‌شوند و براین اساس سازش‌نا یافتگی‌ها و مشکلات هیجانی ناشی از نحوه تعبیر، تفسیر و پردازش اطلاعات حاصل از محرک‌ها و رویدادهایی هستند که افکار و باورهای غیرمنطقی در زیربنای آن‌ها قرار دارند. در تبیین یافته حاضر می‌توان گفت که بسیاری از باورهای ارتباطی غیرمنطقی از جمله کمال‌گرایی، رفتارهای وسواسی و زودرنجی موجب دل‌زدگی در روابط زناشویی می‌شود و به تبع آن کارایی زوجین در زمینه حل مشکلات، تبادل عواطف، کنترل رفتار، بینش و تصویر از زندگی زناشویی را تحت‌تأثیر منفی قرار می‌دهد و بر کیفیت زندگی زناشویی اثر مخرب می‌گذارد؛ لذا تصورات ذهنی، باورها، نگرش‌ها، تفکرات، انتظارات و اعتقادات زوجین تأثیر به‌سزایی بر کیفیت زندگی زناشویی دارد. به‌طور کلی رویکردهای شناختی بر نقش باورهای غیرمنطقی در رضایت و کیفیت زناشویی تمرکز دارند و این باورها به رفتارهای غیرمنطقی منتج می‌شوند؛ بنابراین با توجه به کارکرد باورهای غیرمنطقی در ارتباطات میان‌فردی و زناشویی نتایج این یافته منطقی به نظر می‌رسد.

نتایج حاصل از پژوهش حاضر همچنین نشان داد که باورهای ارتباطی غیرمنطقی نقش میانجی‌گری بین انتظارات زناشویی و کیفیت زندگی زناشویی دارد. این یافته با یافته‌های مگوار^۲ و همکاران (۲۰۱۳)، آندرس^۳ (۲۰۱۴)، نیشان، استروسکی و روزنباوم^۴ (۲۰۱۹) و روزتو^۵ (۲۰۱۳) همسو می‌باشد. کلاید، هاوکینز و ویلوگابی^۶ (۲۰۲۰) دریافتند که انتظارت بین زوج‌ها می‌تواند بر واکنش نسبت به خطاها و باورهای اشتباه آن‌ها نسبت به یکدیگر تأثیر بگذارد و موجب تعاملاتی سازنده یا مخرب بین آن دو شود. از منظر مدل درمان شناختی - رفتاری، باورها میانجیگرهایی هستند که بر بروندادها نقش اساسی ایفا می‌کنند؛ لذا بر اساس این مدل، آنچه توان اثر انتظارات را بر کیفیت بالا خواهد برد، باورهای واسطه‌ای است که هم از انتظارات نقش می‌پذیرد و هم با

1. Ellis, A
2. Maguire, K
3. Andres, M
4. Gonczarowski, Y. A., Nisan, N., Ostrovsky, R., & Rosenbaum, W
5. Rossetto, K
6. Clyde, T. L., Hawkins, A. J., & Willoughby B. J

ترکیب با انتظارات زوجی می‌تواند نقش بیشتری بر کیفیت زناشویی داشته باشد؛ لذا انتظارات غیرمنطقی با ترکیب باورهای غیرمنطقی اثر زیان‌باری بر کیفیت رابطه زناشویی زوجین نظامی خواهد داشت. به‌طور کلی باورهای ارتباطی یک‌زمینه کلان در تحلیل شناختی اجتماعی و فرایندهای ارتباطی بین زوجها است که با انتظارات، صمیمیت و کیفیت زندگی زناشویی در ارتباط است و می‌تواند کارآمد یا ناکارآمد باشد. باورهای ارتباطی کارآمد، مانند باور به اینکه زوجها می‌توانند تغییر کنند و انتظارات و رفتارهایی را که منجر به حفظ رابطه می‌شود؛ تشویق کنند و کیفیت رابطه را بهبود بخشند. در برابر آن، باورهای ارتباطی ناکارآمد مانند اختلاف، نبودکننده است و شاید به‌عنوان آسیب‌پذیری پایداری عمل کند که توانایی زوجها را برای رویارویی با چالش‌های رابطه‌شان محدود سازد (گاتمن و گاتمن^۱، ۲۰۱۵). باورهای غیرمنطقی مانع از تعدیل انتظارات نامعقول می‌شود و با تشدید این نوع از انتظارات به تنش و تعارضات زناشویی قوت می‌بخشد که این چرخه منجر به کاهش کیفیت زناشویی می‌شود؛ بنابراین منطقی به نظر می‌رسد که باورهای ارتباطی غیرمنطقی نقش میانجی‌گری بین انتظارات زناشویی و کیفیت زندگی زناشویی زوجین نظامی ایفا کند.

به‌طور کلی نتایج نشان می‌دهد که باورهای ارتباطی در رابطه بین انتظارات زناشویی و کیفیت زندگی زناشویی زوجین نظامی نقش واسطه‌ای ایفا می‌کند. از نتایج این یافته می‌توان در توسعه استراتژی‌هایی برای جلوگیری از تعارضات زناشویی و انتظارات و باورهای ناکارآمد استفاده کرد. از آنجایی که نه تنها توجه به خانواده نظامیان بسیار مهم است، تأثیر انتظارات و باورهای ارتباطی ناکارآمد در خانواده و نیازهای آن‌ها نه تنها برای جامعه نظامیان بلکه برای سایر جوامع و قشرها نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. از آنجایی که شواهد نشان می‌دهد که انتظارات و باورهای ارتباطی اثر منفی و مستقیمی بر کیفیت زندگی زناشویی نظامیان دارند، مهم است که به دلایل فرهنگی و اجتماعی و تفاسیر مرتبط احترام گذاشته شود و به آن‌ها توجه شود تا امکان توسعه مداخلات و استراتژی‌های حساس فرهنگی برای کمک به افراد برای یادگیری مدیریت تعارض فراهم شود؛ بنابراین با توجه به این که باورهای ارتباطی به‌عنوان متغیری که تأثیر ویژه‌ای بر کیفیت زندگی زناشویی دارد، اتخاذ رویکردهایی مبنی بر تغییر باورهای ارتباطی غیرمنطقی زناشویی و

1. Gottman, J. M., & Gottman, J. S

شکل‌گیری و اصلاح رویکردهای سازنده عملی مهم در ارتقای سطح کیفیت زندگی زناشویی و افزایش میزان صمیمیت در زوجین خواهد شد. نمونه پژوهش محدود به زوجین نظامی شهر تهران بود، لذا باید در تعمیم یافته‌ها به کل جامعه ایران جانب احتیاط را رعایت کرد؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی نمونه‌گیری از جوامع مختلف ایران انجام شود. همچنین پیشنهاد می‌شود کیفیت زندگی زناشویی زوجین نظامی به صورت کیفی مورد بررسی قرار گرفته و عوامل مؤثر در آن احصاء شود. همچنین کاربرد مداخلات شناختی برای اصلاح و تغییر باورها و انتظارات زناشویی ناسازگار در زوجین نظامی پیشنهاد می‌گردد.

فهرست منابع

- بخشوده، اسماء؛ بهرامی، احسان و رضازاده، محمدرضا. (۱۳۹۳). نقش انتظارات زناشویی و ارتباط های سالم (مناسبات زوجی دین محور) در پیش بینی کیفیت زندگی. فصلنامه علوم روان‌شناختی، ۴(۴۳)، ۳۴-۴۵.
- درخشان، دینا. (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش ذهن‌آگاهی بر کیفیت زندگی زناشویی و سازگاری زناشویی معنادان نگهدارنده متادون شهرکرد. مجله پیشرفت‌های اخیر در روانشناسی، علوم تربیتی و تعلیم و تربیت، ۲(۱۲)، ۱۲-۳۰.
- یوسفی، ناصر (۱۳۹۰). بررسی شاخص‌های روان‌سنجی مقیاس کیفیت زناشویی، فرم تجدیدنظر شده (RDAS). پژوهش‌های روان‌شناسی بالینی و مشاوره، ۱(۲)، ۲۰۰-۱۸۳.
- Amy, D., Damon, E, Jones, Mark, E. Feinberg. (2012). Enduring Vulnerabilities, Relationship Attributions and couple conflict: An integrative model of the occurrence and frequency of intimate partner violence. *Journal of family psychology*, 25(5):709-718
- Andres, M. (2014). Distress, support, and relationship satisfaction during military-induced separations: A longitudinal study among spouses of Dutch deployed military personnel. *Psychological Services*, 11, 22-30. doi:10.1037/a0033750
- Baughner, A. R., & Gazmararian, J. A. (2015). Masculine gender role stress and violence: A literature review and future directions. *Aggression and Violent Behavior*, 24, 107-112.
- Beam, C. R., Marcus, K., Turkheimer, E., & Emery, R. E. (2018). Gender Differences in the Structure of Marital Quality. *Behavior Genetics*, 48(3), 209-223. doi:10.1007/s10519-018-9892-4
- Busby, D. M., Crane, D. R., Larson, J. H., & Christensen, C. (1995). A revision of the Dyadic Adjustment Scale for use with distressed and nondistressed couples: Construct Hierarchy and multidimensional scale. *Journal of Marital and family therapy*, 21, 289-308.
- Bushatz, A. (2019, May 20). Troop divorce rate continues slow but steady decline. <https://www.military.com/daily-news/2019/05/20/troop-divorce-rate-continuesslow-steady-decline.html>
- Clyde, T. L., Hawkins, A. J., & Willoughby B. J. (2020). Revising premarital relationship interventions for the next generation. *Journal of Marital and Family Therapy*. 46(1): 149-164
- Dew J., & Jackson M. (2018). Commitment and Relationship Maintenance Behaviors as Marital Protective Factors during Economic Pressure. *Journal of Family and Economic Issues*, 39(2); 191-204
- Dewi, E. M., Puspitawati, H., & Krisnatuti, D. (2019). The Effect of Social Capital and Husbandwife Interaction on Marital Quality Among Families in Early Years and Middle Years Marriage. *Journal of Family Sciences*, 3(1), 30 -40. <https://jurnal.ipb.ac.id/index.php/jfs/article/download/25166/16364>
- Dixon, L. J., Gordon, K. C., Frousakis, N. N., & Schumm, J. A. (2012). A study of expectations and the marital quality of participants of a marital enrichment seminar. *Family Relations*, 61, 75-89.
- Ellis, A. (2003). The nature of disturbed marital interaction. *Journal of Rational- Emotive & Cognitive Behavior Therapy*, 21, 147-153.
- Gündoğdu R, Yavuzer Y, Karataş Z. Irrational beliefs in romantic relationships as the predictor of aggression in emerging adulthood. *Journal of Education and Training Studies*. 2018; 6(3): 108-15.

- Hollist, Cody.S, Miller Richard. B. (2005). Perceptions of attachment style and marital quality in midlife marriage. *Family Relations*, 54, 46-58
- Huffman, A. H., Craddock, E. B., Culbertson, S. S., & Klinefelter, Z. (2016). Decision-making and exchange processes of dual-military couples: A review and suggested strategies for navigating multiple roles. *Military Psychology*, 29(1), 11–26.
- Huffman, A. H., Dunbar, N., Broom, T. W., & Castro, C. A. (2018). Soldiers' perspectives of the Married Army Couples Program: A review of perceived problems and proposed solutions. *Military Psychology*, 30(4), 335–349.
- Johnson Kristina D. (2015). Marital Expectation Fulfillment and its Relationship to Height of Marital Expectations, Optimism, and Relationship Self-Efficacy Among Married Individuals. Dissertations Andrews University
- Juvva, S., & Bhatti, R. S. (2006). Epigenetic model of marital expectations. **Contemporary Family Therapy**, 28(1), 61-72.
- Lisa J. Trump. Angela L. Lamson. Melissa E. Lewis. Amelia R. Muse. (2015). His and Hers: The Interface of Military Couples' Biological, Psychological, and Relational Health. *Journal Contemp Fam Ther* (2015) 37:316–328.
- Loscocco, K., & Walzer, S. (2013). Gender and the culture of heterosexual marriage in the United States. *Journal of Family Theory & Review*, 5(1), 1–14.
- Maguire, K. C., Heinemann-LaFave, D., & Sahlstein, E. (2013). "To be so connected, yet not at all": Relational presence, absence, and maintenance in the context of a wartime deployment. *Western Journal of Communication*, 77, 249-271. doi:10.1080/10570314.2012.757797
- Pflieger, J. C., LeardMann, C. A., McMaster, H. S., Donoho, C. J., Riviere, L. A., & Millennium Cohort Family Study Team. (2018). The impact of military and nonmilitary experiences on marriage: Examining the military spouse's perspective. *Journal of Traumatic Stress*, 31(5), 719–729. <https://doi.org/10.1002/jts.22321>
- Rasheed, A., Amr, A., & Fahad, N. (2020). Investigating the Relationship between Emotional Divorce, Marital Expectations, and Self-Efficacy among Wives in Saudi Arabia. *Journal of Divorce & Remarriage*, 62(1), 19–40. doi:10.1080/10502556.2020.1833290
- Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M., & McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: A meta-analytic review. **Psychological Bulletin**, 140(1), 140.
- Rossetto, K. R. (2013). Relational coping during deployment: Managing communication and connection in relationships. *Personal Relationships*, 20, 568-586. doi:10.1111/per.12000
- Tuzgöl Dost, M., & Aras, S. (2021). Close relationship belief and self-change as predictors of romantic relationship quality in university students. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 11(1), 135–162. <https://doi.org/10.14527/pegegog.2021.004>
- Gonczarowski, Y. A., Nisan, N., Ostrovsky, R., & Rosenbaum, W. (2019). A stable marriage requires communication. **Games and Economic Behavior**, 118: 626-647
- Gottman, J. M., & Gottman, J. S. (2015). *10 Principles for Doing Effective Couples Therapy* (Norton Series on Interpersonal Neurobiology). New York: Norton.
- Clyde, T. L., Hawkins, A. J., & Willoughby B. J. (2020). Revising premarital relationship interventions for the next generation. *Journal of Marital and Family Therapy*, 46(1): 149-164
- Üstündağ, S. & Zencirci, A. D. (2016). Factors affecting the quality of life of cancer patients undergoing chemotherapy: A questionnaire study. *Asia Pac J Oncol Nurs*, 2(1), 17-25

